

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte onsdag 23. november 1966 kl. 9.

Møtet ble ledet av formannen, R ø i s e l a n d.

Til stede var: Bratteli, Otto Lyng, Henningsen, Korvald, Langhelle, Hovdhaugen (for Leiro), Finn Moe, Erling Petersen, Røiseland, Herman Pedersen (for Rakel Seweriin), Stray, Jenny Lund (for Wormdahl), Ingvaldsen, Hønsvald, Magnus Andersen, Borgen, Aano (for Brommeland), Braadland, Ragnar Christiansen, Garbo, Gerhardsen, Lange, Treholt og Møller Warmedal.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Borten, utenriksminister Lyng og forsvarsministeren, statsråd Grieg Tidemand.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Statssekretær Vindsetmo og fra Utenriksdepartementet statssekretær Jacobsen og ekspedisjonssjef Ansteensen.

Formannen: Møtet er kalla saman for at ein skal drøfte dei to sakene som står på dagsordenen.

Eg gjev ordet til statsministeren.

Statsminister Borten: Jeg akter ikke å gi noen lang redegjørelse for begivenhetene av den enkle grunn at de fakta vi har å bygge på, er temmelig sparsomme. Det møtet vi er innkalt til i London, har vi ikke fått noen egentlig dagsorden for. De dokumenter som er kommet, er tilstilt den ærede komite. Jeg vet ikke om de er omdelt til medlemmene?

Formannen: Nei, det har bare kome nokre brev i to eksemplar.

Statsminister Borten: Det står på hvert oversendelsesbrev fra Utenriksdepartementet at de samtidig går til den ærede komite.

Formannen: Det går eitt eksemplar til formannen, og det skal ikkje delast ut. I går kom det to eksemplar, så viseformannen fekk eit eksemplar.

Statsminister Borten: Jeg vet ikke hvordan arbeidsmåten har vært tidligere. Jeg går ut fra at komiteen selv kan få dokumentene mangfoldiggjort – vi har i hvert fall ikke oppfattet vår rolle slik at vi skal få dem mangfoldiggjort slik at medlemmene får et eksemplar. Men vi kan vel bli enige om fremgangsmåten, og vi kan gjøre det for fremtiden hvis det er ønskelig. Jeg tenkte meg at medlemmene gjerne ville ha dokumentene foran seg, og det var derfor jeg nevnte det. Noe annet lå det ikke i det.

Vi er altså innkalt til et møte i London. Det som nå har aksentuert debatten om denne sak, er det initiativ statsminister Wilson kom med i det britiske Underhus, hvor han annonserer at han vil foreta en rekognoseringsrunde til hovedstedene

innenfor EEC-området, og videre at intensjonen når disse rekognoseringer er over, er å søke om medlemskap i EEC.

Hvis man skal dømme etter de kommentarer vi har fått fra vår ambassade i London, er det en del om og men. Den erklæring Wilson kom med, inneholder i grunnen ikke noe markant nytt. Den er en oppfølging av det som er sagt før, at Storbritannia er rede til å gå inn i fellesskapet på visse vilkår.

De fleste har sikkert også merket seg den talen George Brown kom med i Underhuset den 16. november, der han aksentuerte en del forholdet til Amerika på den militære siden – uttalelser som etter manges oppfatning kanskje ikke har økt sannsynligheten for at Storbritannias initiativ skal lykkes.

Hvis man sammenholder situasjonen nå med hva den var for noen år siden da vi diskuterte markedsspørsmålet, vil jeg gjerne fremheve at det er mange ting som har endret seg i Europa. Hvis man leser Johnsons tale, hvis man leser det som fremkom på de Gaulles pressekonferanse for nylig, ser man klart at det er kommet et nytt aspekt inn i bildet i relasjon til den debatt som ble ført i Stortinget i 1962, og det er at det legges større vekt på avspenningsforholdet, kan vi si, mellom øst og vest i Europa. Det er ikke så markant, skal vi si, det aspektet at man skal bygge opp Vest-Europa for å styrke seg i forholdet til den østlige del av Europa. Flere av de ledende har uttalt at de ser det som mer aktuelt nå å samle det egentlige Europa – hele Europa – i relasjon til tidligere.

Jeg skal, som sagt, ikke foreta noen analyse av situasjonen på grunnlag av de sparsomme meldinger som foreligger – dertil vet vi for lite, etter min mening. Men jeg vil gjerne gjøre rede for hva Regjeringen har gjort og ikke minst da i relasjon til hva den ble bedt om under markedsdebatten i Stortinget nylig. Alle vil være kjent med at vi for en god tid siden har satt ned et utvalg med statssekretær Vindsetmo som formann, som skal ajourføre de kjensgjerninger man kan registrere omkring EEC og forholdet til andre land. Utvalget er kommet ganske langt når det gjelder den første delen av mandatet og er nå rede til stykke for stykke å tilstille Regjeringen det som vil foreligge. Vi har allerede bare til internt bruk fått en foreløpig tekst for fellesskapsinstitusjonene. Det er beregnet på offentliggjørelse og vil bli tilstillet Stortingets medlemmer så snart det er ferdigtrykt. Når det gjelder den andre delen av mandatet for Vindsetmo-utvalget, nemlig å registrere lover og forordninger i fellesskapet og projisere dem ned på de forhold som gjelder i vårt land, er man ikke kommet så langt, men dette gjøres det også fortgang med. Det er av gode grunner ikke beregnet på offentliggjøring – det er til internt bruk.

Endelig har vi reagert på de henstillinger som kom under den siste markedsdebatten med hensyn til muligheten for å lage en periodisk bulletin. Den vil bli satt i gang og bli tilstillet offentligheten med jevne mellomrom, om jeg ikke vil si månedlig. Utenriksministeren vil kanskje komme inn på den saken. Det vil skje gjennom en utbygging av «UD-informasjon». Utenriksdepartementet vil bli tilstillet det materiale Vindsetmo-utvalget til enhver tid har, slik at det sammen med det Utenriksdepartementet har, kan tilflytte offentligheten.

Når det ellers gjelder de møtene vi skal delta i nå fremover, er det første som skjer at vi skal på et statsministermøte i København. Møtet var først berammet til

Reykjavik, men etter svensk initiativ ble det av hensiktsmessighetsgrunner omberammet til København, og det vil gå av stabelen til fastsatt tid. Det er naturlig at markedsspørsmålene og de nordiske lands stilling i den situasjon som nå er oppstått, også vil komme til å spille en fremtredende rolle der. Vi har ikke hatt så svært mye kontakt med våre naboland i saken. Av avisene har det fremgått at situasjonen som nå er oppstått, også vil komme til å spille en fremtredende rolle der. Vi har ikke hatt så svært mye kontakt med våre naboland i saken. Av avisene har det fremgått at situasjonen kanskje har endret seg noe, slik at Sverige kan tenkes å se saken på en annen måte enn det gjorde sist, i relasjon til sin tradisjonelle nøytralitetspolitikk. Men jeg har grunn til å tro at det er ganske bestemte vilkår og erfaringer som må gjøres for at dette skal bli realiteter fra svensk side under slike eventuelt nye aspekter.

Til møtet i London er det innbudt en liten delegasjon. Det er antydnet fire–fem personer. Jeg kan opplyse at Regjeringen er blitt enig om at handelsminister Kåre Willoch skal være med. Dessuten blir det med to–tre embetsmenn fra forskjellige departementer.

Den 4. desember er det innbudt til en helt uformell middag og den 5. foregår så de egentlige forhandlinger.

Som jeg nevnte innledningsvis, har vi ikke fått noen dagsorden for møtet, og det beror bare på gjetninger når man skal gjøre seg opp en mening om hva som der vil bli forelagt.

Jeg antar at det vil være hensiktsmessig at vår opptreden endelig fastlegges etter at vi har hatt anledning til å konsultere våre nordiske frender. Noe av det som var hensikten med omberammelsen – det var dels et initiativ fra vår side – var å innskrenke møtet, som opprinnelig skulle vært holdt i Reykjavik, til én dag, for om mulig å kunne komme tilbake og forelegge for denne komite de erfaringer vi måtte gjøre på det nordiske møtet. Det vil vi gjerne ha reaksjoner på fra komiteen. Hvis det er ønske om en slik samråding, vil det bli tid til det før man reiser til London.

Jeg kan også tilføye at vi har drøftet saken rent innledningsvis og løselig i Regjeringen, og Regjeringen er kommet til at det ikke er noen grunn for Regjeringen til å ta noe konkret standpunkt til spørsmålet om tilknytningsform før vi har mer sikkerhet for at det blir medlemskapsforhandlinger fra Storbritannias side. Det har også vært kort tid, og vi mener at vi tjener ingen interesse med nå å ta et standpunkt og kunngjøre det utad. Vi må imidlertid til stadighet forsøke å øke vår beredskap innad så langt det er mulig, og registrere hva som skjer i saken på de enkelte steder i Europa.

Akkurat nå kom det inn en melding, og jeg kan gjerne nevne den til slutt. Den gikk over NTB. EFTA's generalsekretær holdt en tale i det britisk-sveitsiske handelskammer i Genève tirsdag, og han

«ga politikerne i EFTA-landene det råd å være tålmodige, og fremholdt at EFTA må fortsette sin internasjonale virksomhet uten å slippe av.

EFTA-landene er nå i første rekke opptatt av at forhandlingene om tollnedskjæringer i Kennedy-runden må få et godt resultat, og det gir en grunn til ikke å gå for hastig til verks i en tilnærmelse til Fellesmarkedet, sa

Sir John. Om en måneds tid går vi inn i en vanskelig periode, og ingen av oss ønsker at et bredere europeisk skritt på dette tidspunkt skal få innvirkning på arbeidet i Kennedy-runden.

Han mente det var underlig at Storbritannia ble kritisert for å ha gjort det klart at det vil opprettholde sine gode forbindelser med De forente stater, når og hvis det blir medlem av Fellesmarkedet. Han tilføyde at det er et viktig punkt både for Storbritannia og de andre land i EFTA at det vil være mulig å være medlem av Fellesmarkedet uten å vende De forente stater ryggen.»

Dette nevner jeg bare i forbifarten slik det nå kom inn.

Til slutt vil jeg gjerne i innhold gjenta det jeg sa på pressekonferansen. Jeg ble i den pressekonferansen vi holdt like etter Wilsons initiativ, spurt ganske inngående om forskjellige ting. Der sa vi det på den måten at vi så det som et positivt skritt, det initiativ Wilson hadde tatt, hvis man dermed kunne bidra til å bygge bro over de handelsmessige barrierer i Europa, hvorav virkningene naturligvis forsterkes etter hvert. Jeg sa det også på den måten at det eneste vi hadde å holde oss til av viljesytring fra det norske Storting og den norske opinion, var det faktum at det ved voteringen i sin tid var 148 av 150 som stemte for en tilknytning til EEC.

Når det gjelder søknaden, ligger den i Brussel. Jeg viser der til den uttalelse som daværende statsminister Lyng ga på vegne av den regjering som satt i 1963 – den står gjengitt i «Stortingstidende» – hvis hovedinnhold er at man føler det slik at før man tar skrittet til nye, egentlige forhandlinger, må saken legges fram for Stortinget på nytt slik at det kan uttale sitt ønske og sin vilje i den situasjon som da måtte foreligge.

Det var stort sett det jeg hadde å si.

Formannen: Eg takkar statsministeren for orienteringa.

Det var eit par ting eg gjerne ville ha klårt fram. For det første er, så vidt eg forstår, nesten samtlege interesserte klare over at tingingar ikkje vil kome i gang før etter Kennedy-runden. Og det er ein føremon, for det ville vel ha vore nokså vanskeleg å drive parallelle tingingar i Kennedy-runden og med Fellesmarknaden.

Men når det så er spørsmål om vår holdning først på statsministermøtet i København og spesielt i London, meiner eg at vi må gje tydeleg uttrykk for at vi er positivt innstilte overfor Fellesmarknaden. Det må vere rett, som statsministeren nemnde, å vise til den stillinga Stortinget har tatt før, då det viste seg at heile 148 ønskte tilknytning til Fellesmarknaden i ei eller anna form. Det er også grunn til å streke under at eit fleirtal på $\frac{3}{4}$ av Stortinget heldt på at det skulle søkjast om medlemskap på bakgrunn av ein viss argumentasjon og visse premisser. Det veit dei sjølvsagt i London, men det meiner eg vi bør streke under, og det bør vere utgangspunktet.

At ein ikkje går til nye faktiske tingingar før saka har vore lagd fram for Stortinget igjen, er nokså klårt. Men på den andre sida må vi ikkje på nokon måte bortforklare det Stortinget alt har gjort, at vi stilte oss positive, og at situasjonen i

Stortinget var den og den. Eg går ut frå at Regjeringa held fast ved det synet og vil handle i samsvar med det.

Finn Moe: Jeg må si at jeg fikk det inntrykk – det er kanskje feilaktig – av det statsministeren sa, at det skulle være noen tvil med hensyn til det britiske initiativ som nå er tatt. Etter de opplysninger jeg har kunnet se, tror jeg at det britiske initiativet er høyst alvorlig ment. Det er visst ingen tvil fra deres side, og under de omstendigheter må man vel også gå ut fra at de gjerne vil ha støtte for sitt initiativ.

Det var bare én ting til. Det blir jo ikke først på London-møtet vi må redegjøre for den norske holdning i disse sakene – det vil foreligge allerede i København. Da må man si fra hva som er det norske standpunkt og hva Norge vil gjøre. Det kan jeg komme tilbake til.

Braadland: Hittil har det ikke vært nevnt her at Wilsons erklæring i Parlamentet – det var vel den 10. november – faktisk har vært gjenstand for en to dagers debatt i det britiske Underhus. Debatten har vært referert i britiske aviser og også vært kommentert politisk i lederspaltene.

Når man leser referatene – særlig referatet av innlegget fra opposisjonens fører, Heath, får man et klart inntrykk av at her gjelder det ikke bare toll og kvoter og økonomiske spørsmål i forbindelse med en inntreden i Fellesmarkedet, og heller ikke bare spørsmål om suverenitet. Heath sier – og Wilson går ikke unna for det spørsmålet –: Når vi nå skal nærme oss EEC, må vi i første hånd ha våre øyne rettet på Frankrike og Frankrikes politikk og hva de Gaulle ønsker. Vi vet for så vidt hva de Gaulle ønsker. Han vil ha en ny forsvarspolitik, han vil ha en løsgjøring av europeisk forsvarspolitik i forholdet til USA. Vi kommer ikke utenom spørsmålet hvis vi vil ta opp forhandlinger med EEC. Vi må ta stilling til det. – Dessuten sier han: Spørsmålet om våre egne atomstyrker kommer også opp, heller ikke det spørsmålet kommer vi utenom. – Heath sier det ikke uttrykkelig, men dette er noe som man vet, at da britisk atomforskning er knyttet til USA, kommer man ikke forbi forhandlinger mellom England og USA om dette spørsmålet. Det var det forsvarspolitiske.

Så kommer det økonomiske. Det er et spesielt finanspolitisk spørsmål som er kommet til siden 1962, da forhandlingene brast nettopp på det politiske området. Det er pundets svake stilling, at pundet i dag etter mitt skjønn og jeg tror også etter andres skjønn, ikke kan opprettholdes som selvstendig internasjonalt betalingsmiddel uten i nær tilknytning til dollaren. Det har vært nevnt tidligere at den franske statsminister Pompidou var på offisielt besøk i London i juni i år for å diskutere nettopp dette spørsmålet. Fra fransk side er man av den oppfatning at en devaluering av pundet er mer eller mindre nødvendig som en forutsetning for at England skal komme inn i EEC.

Jeg nevner disse spørsmål fordi det kan være gunstig at vi har klart for oss at det ikke bare er Roma-traktaten og dens innhold som kommer til å oppta englenderne, og som også må oppta oss, men langt vanskeligere og større spørsmål.

Når det gjelder den videre fremgangsmåte – konsultasjonene mellom Regjeringen og Stortinget i denne sak – festet jeg meg ved at statsministeren sa at etter møtet i London, ville Regjeringen konsultere sine nordiske kolleger før det ble tatt noe standpunkt i noen retning ...

Statsminister Borten: Det var omvendt.

Braadland: Det var altså på forhånd, før møtet.

Statsminister Borten: Ja, og endog komme tilbake til denne komite hvis det var ønskelig, før London-møtet.

Braadland: Da vil jeg gjerne få utfylle det jeg sa med at det også er nødvendig, tror jeg, at Regjeringen etter møtet i London, uten at spørsmålet om det britiske initiativ blir diskutert i pressen, mellom Regjeringen og redaktørene, konsulterer utenrikskomiteen. Jeg tror det vil være nødvendig og riktig, for det er, så vidt jeg kan bedømme det, en uhyre viktig avgjørelse vi står foran.

For øvrig er jeg enig med hr. Røiseland i at det selvfølgelig ikke kan bli tale om effektive forhandlinger før etter Kennedy-runden. Det blir altså etter juni neste år, så det er langt fram.

Jeg må si at jeg har undret meg noe over hva som kan være det britiske formål med det nokså stort oppslåtte fremstøt som er gjort. Hvis det er riktig som George Brown, den britiske utenriksministeren, sa i sitt innlegg i parlamentsdebatten at England ikke har til hensikt å endre sitt forhold til USA som følge av ønsket om å komme inn i EEC, og ikke har til hensikt å forandre sin valutapolitikk for å komme inn i EEC – og George Brown taler jo ofte ganske rett ut av posen, kanskje ikke alltid til sine kollegers glede – må Wilson ha et annet formål med sitt fremstøt enn det som ligger åpent i dagen. Jeg kan tenke meg – det har vært antydning i britisk presse for øvrig – at det er innenrikske forhold, innenriksk utålmodighet med passiviteten som gjør at det er ønskelig at regjeringen foretar seg noe. Men jeg kan også tenke meg at det er et annet motiv, nemlig den utålmodighet som er kommet til uttrykk i Danmark, i Østerrike og kanskje også andre steder over den passivitet som England har utvist hittil, og at England ønsker å forsøke å ta ledelsen og forhindre at andre bryter ut av EFTA-samarbeidet.

Som konklusjon vil jeg si at jeg slutter meg helt til det som Sir John Coulson i EFTA skal ha uttalt i Sveits nylig, at vi må holde på EFTA foreløpig. Vi har ikke noen grunn til å tro at det vil bli noen forandring på det internasjonale område i forholdet til EEC før etter juni neste år, tidligst, og heller ikke sikkert da. Men jeg synes ikke at man skal binde seg for all fremtid til at England skal ta initiativet i forhold til EEC på EFTA's vegne. Det synes jeg ville være å gå for langt. Jeg er enig i at det gjøres nå, inntil videre, kanskje inntil et år fremover, men at man når man kommer til London nå, ikke binder oss for all fremtid til at England skal ha ledelsen i alle tenkelige forhandlinger mellom EFTA-land og EEC.

Ingvaldsen: Jeg er selvsagt enig i at vi må stille oss positivt til en tilknytning til EEC, men det er antakelig nokså langt fram.

Jeg har også festet meg ved disse engelske uttalelsene om at de vil opprettholde forbindelsen med USA militært. Jeg tror at det er et spørsmål som er særdeles viktig også for oss, og at vi bør understreke det.

Hvorfor England nå vil søke, er det ikke så godt å vite, og det er mange som har undret seg over det. Jeg kan tenke meg at det er et annet moment som kan komme inn, og det er den brogede situasjon mellom NATO-partnerne for tiden, usikkerheten politisk i Tyskland og Frankrikes stilling. Jeg kan også tenke meg at det fra engelsk side er om å gjøre å peke på at de holder på en forbindelse over Atlanteren, for det kan jo ha atskillig betydning for andre medlemmer av EEC.

Når det gjelder fremgangsmåten videre, tror jeg ikke det vil gå så raskt at vi ikke får tid til å tenke oss om. Men etter min mening må man ubetinget være oppmerksom på alle de sjakktrekk som pågår i forbindelse med den militære sikkerhet. Det har vært nevnt at det er kommet et nytt element inn når det gjelder forhandlingene, og det er den alminnelige militære avspenning. Jeg kan godt innrømme at det ser ut som om det idag er en avspenning, men på den annen side har man store problemer innen NATO på grunn av Frankrikes opptreden. At Russland under disse omstendigheter oppfører seg særdeles saktmodig, synes jeg ikke er noe å forbauses over. Men vi vet ikke hvor lenge en slik innstilling vil vare og hvor pålitelig den er, og jeg for min del legger uhyre stor vekt på det engelske synspunkt om å opprettholde forbindelsen over Atlanteren.

Statsminister Borten: Jeg vil svare hr. Finn Moe som syntes at jeg i min korte redegjørelse la for stor vekt på tvilen som er kommet til syne i britiske aviser og andre aviser om ektheten i Wilsons initiativ. Jeg vil ikke uttale meg om det. Jeg sa at jeg vil ikke inn på noen analyse. Vi har bare registrert at i de rapporter vi har fått, er det kommet forskjellig syn til uttrykk om hva formålet kan være – slik også siste taler var inne på. Man har undret seg over forskjellige ting i uttalelsen. Det lå ikke mer i det jeg sa. Jeg vil gjerne rydde vekk den misforståelsen.

Jeg vil tilføye at jeg tror ikke det er særlig fruktbart å bruke mye tid nå til å forsøke å se hvem som ser klarest inn i fremtiden, ser de forskjellige sjakktrekk klarest. Jeg tror at vi heller må bruke energi og tid på å øke vår beredskap på det plan å samle fakta og forsøke å fordøye dem så raskt som mulig. I den anledning kan jeg gjerne nevne at vi har ment at det til møtet i London kan være nyttig å få oppsummert fra norsk side de spesielle vilkår som Norge har interesse av å få drøftet, vilkår som vi gjerne vil ha oppfylt ved en eventuell tilknytning til EEC. Vi husker jo fra før hvilke vilkår det var vi prioriterte. Det var for det første fiskeripolitikken, som for øvrig er et svært vanskelig område, og hvor Fellesskapet ennå har en nokså diffust utformet ordning. Det var jordbrukspolitikken som også er av de vanskelige områder, det var etableringsretten med konsesjonslovgivningen, og det var kapitalbevegelsene. Vi har allerede tatt skritt til at embetsverket i de respektive departementer har gått i gang med å registrere det vi har der, slik at vi har det klart til møtet i London.

Ellers vil jeg nevne at jeg har kjennskap til at det har vært et møte i Det utenrikspolitiske utskott i den svenske riksdag der de bare rent løselig og foreløpig drøftet hva som kan bli aktuelt fra svensk side. Et spørsmål som ble reist, og som jeg gjerne kan nevne her, var hvor vidt det allerede på samme tid som Wilson foretar rekognosering i de seks europeiske hovedsteder, skal foretas noe liknende enkeltvis fra de øvrige EFTA-land. Der meldte det seg visse motforestillinger i Det utenrikspolitiske utskott, og de gikk ut på at det kanskje ville virke forstyrrende og gjøre det hele uhåndterlig hvis man nå startet opp med rekognosering enkeltvis også fra de øvrige EFTA-land samtidig med Storbritannias rekognosering. Fasiten der ble visstnok at man foreløpig stort sett mente å la Storbritannia foreta sin rekognosering nå, og så eventuelt drøfte hvordan man videre skulle opptre, og selvfølgelig så langt som mulig konsultere hverandre innenfor EFTA og på nordisk basis.

Hva vi kan bli stilt overfor i London, er ikke gitt å si fordi vi som sagt ikke har dagsorden for møtet. Jeg skulle tro at det gjelder for oss noe av samme filosofi som statsminister Wilson ga uttrykk for i den debatten i Underhuset som det her er referert til, og hvor han ble presset ganske sterkt til å legge fram sine kort og detaljert redegjøre for hva Storbritannia vil fram til. Da svarte Wilson at på den kant av landet hvor han var fra, var det skikk og bruk at de ikke spilte fra seg alle kort på forhånd, men hadde noen som de kunne bruke under forhandlinger, så han ba om å bli forstått når han ikke ville gi detaljerte opplysninger til offentligheten på det tidspunkt. Han trodde at han dermed kunne tjene Storbritannias sak. – Noe av den samme filosofi tror jeg også kan gjelde for vårt vedkommende. Det er riktig, som det er sagt, og naturligvis viktig at man støtter opp om det britiske initiativ, men jeg skulle tro at hvis man sier på forhånd at det spiller nesten ingen rolle, vi vil bli medlemmer av EEC uansett, har man ikke så særlig store muligheter for å få imøtekommet spesielle ønskemål på vegne av det norske folk.

Erling Petersen: Det spørsmålet er blitt reist om det britiske fremstøt er alvorlig ment. Jeg er av samme oppfatning som hr. Finn Moe, at det nå er meget solide grunner for å tro at det er alvorlig ment. Men vi kan ikke overse at det ikke er et enkelt ja- og nei-spørsmål.

Hr. Braadland nevnte en rekke av de faktorer som kan komme inn og gjøre selve problemstillingen komplisert. Men det som er mer interessant, er det som har vært delvis berørt, nemlig at formålet er komplisert. Jeg tror og har visse grunner til å tro at det er ikke ett hovedformål dominerende, men det er en serie av formål, som spilles samtidig. Jeg tror også at det er minst så komplisert som hr. Braadland ga uttrykk for i sine spekulasjoner om hva formålene måtte være. Hvis man vil søke støtte i debatten i Underhuset, må man jo være klar over at det var en åpen debatt, og når det gjelder problemer av denne type i handelspolitikk, er det ganske alminnelig at en åpen debatt ikke er helt det samme som en full klargjøring av problemene.

Jeg la merke til at komiteens formann sa at det ikke kunne bli noen forhandlinger før saken hadde vært tilbake til Stortinget. Jeg tror det er å legge an en feil teknikk. Det må være ganske klart at det kan ikke vedtas noe om tilslutning i

noen form til Fellesmarkedet uten at saken har vært for Stortinget, men hvis man skulle forlange at vi skulle ha et stortingsvedtak for å begynne de mest innledende forhandlinger, kan vi komme i den situasjon at vi taper meget verdifull tid, og vi kan komme til å bli stående utenfor og særmerke oss som de som ikke vil være med i det øyeblikk andre eventuelt setter i gang preliminare forhandlinger. Jeg tror det må være klart at med det vedtak som foreligger av Stortinget, må det være grunnlag for å begynne det forberedende arbeid til forhandlinger uten noe nytt vedtak.

Det har også vært sagt at man skal gi seg tid. Det er utmerket, men jeg tror at man skal være litt sparsom med å gi seg for mye tid i denne type problemer.

Til avslutning vil jeg si at man skal være noe forsiktigere enn før med alltid å skyve Kennedy-runden inn. Det er det store håp for alle, og det er den store unnskyldning for alle at så lenge Kennedy-runden ikke er avsluttet, kan intet foregå. Vi skal ikke være så helt sikre på at det er så, og derfor tror jeg at man skal være forberedt på at ting hender overraskende. La oss ta markedsdebatten. Der ble det av temmelig mange sagt at det hender ingenting i Europa før Kennedy-runden er over. Dagen etter kom Wilsons fremstøt. Hva det inneholder, vet vi ikke, men i alle fall ville mange ha måttet endre sine innlegg i markedsdebatten hvis de hadde hatt hans utspill klart for seg i det øyeblikk. Jeg tror ikke vi skal satse på at vi kan sitte i ro og mak til Kennedy-runden er over.

Garbo: Jeg er ganske enig i at dersom det bærer i retning av at Storbritannia blir medlem av Fellesmarkedet, blir vår situasjon akkurat den samme som sist, og da taler overveldende sterke grunner for at vi søker om fullt medlemskap, slik som tre fjerdedeler av Stortinget den gang ønsket. Skjønt man kanskje kan tilføye at vi er interessert i at dette skjer i en slik takt og på en slik måte at man skaper de største muligheter for at Norden kan opptre samlet, velger en fremgangsmåte som så vidt mulig gjør det mulig for Sverige å følge Danmark og Norge.

Men jeg vil gjerne reise spørsmålet om hvilken politikk vi i dagens situasjon er interessert i at EFTA som helhet følger. En ting er det problem vi står overfor hvis Storbritannia går med. Et annet problem er hvilket råd vi *i dag* skal gi Storbritannia, og hvilken linje vi *i dag* skal arbeide for at EFTA-landene samlet følger overfor Fellesmarkedet. Jeg tror det kan være verd å minne om at forrige gang saken var oppe, mente vel alle større politiske partier i Norge at den ideelle løsning ville være at man fikk en felles ordning mellom EFTA som sådan og EEC som sådan. Det var vårt prinsipale ønske. Det var først da den løsningen viste seg ikke å føre fram at man subsidiært valgte det alternativ å søke om medlemskap på grunnlag av Roma-traktaten. Nå kan det godt være at det som den gang var vårt prinsipale alternativ, kan vise seg å være like lite realistisk i dag som det var sist. På den annen side vet vi fremdeles heller ikke om medlemskapslinjen er realistisk. Det kan være at Storbritannia mener det meget alvorlig, som det er sagt her, men foreløpig vet vi på ingen måte om Frankrike har endret sitt syn, og om det er mulig for de Gaulle og Wilson å bli enige om et opplegg hvor man blant annet tar i betraktning de sikkerhetspolitiske momenter som hr. Braadland trakk inn i debatten her. Det forekommer meg at i en situasjon hvor alternativene for så vidt er så åpne

som de fremdeles er, spiller EFTA fra seg svært meget av sin forhandlingsmulighet hvis vi på forhånd gjør det klart at vi helt og holdent aksepterer tanken om å bygge på Roma-traktaten, og hvis vi likesom gir det utseende av at vi ikke har noen tro på at EFTA kan utvikle seg på egen hånd.

Jeg skulle tro for mitt vedkommende at for eksempel den måten Danmark har opptrådt på, den måten den danske regjering har opptrådt på i denne sak, må ha svekket EFTA-landenes samlede forhandlingsmuligheter vis-à-vis Fellesmarkedet meget betraktelig. Jeg vil nevne at det som i dag burde være en klar EFTA-politikk, og som Norge bør arbeide for innenfor EFTA, var at man fulgte generalsekretærens oppfordring, at man gjorde sitt ytterste for å styrke det praktisk-økonomiske samarbeid innenfor EFTA, for øvrig også innenfor Norden, slik at man gir omverdenen en viss tillit til at EFTA også kan utrette noe på egne ben, og slik at man viser at det gis alternativer til det å søke om medlemskap på grunnlag av Roma-traktaten. Jeg tror det er bare hvis vi har alternative valgmuligheter at vi selv virkelig kan påvirke en endelig avgjørelse når det kommer til reelle forhandlinger med Fellesmarkedslandene på en måte som vi selv er interessert i.

Jeg vil altså tilrå at man her ikke er for rask med å gjøre knefall for Fellesmarkedet, men at man opptrer slik at man viser at tanken om et videre, friere vesteuropeisk økonomisk samarbeid fremdeles er et alternativ som det kan satses på.

Borgen: Jeg synes for min del at det ikke kan herske noen tvil om at den britiske stilling til EEC-problemet i høyeste grad er uklar. Etter at premierministeren brukte som et poeng i sin tale at «we mean business» – som er utlagt at nå skulle man virkelig skjønne at det var alvor til tross for de mange forbehold – kom hans utenriksminister noen få dager etterpå og sa klart fra at regjeringen var motstander av at Storbritannia for å komme med i Fellesmarkedet, skulle endre sitt forhold til USA, spesielt hva forsvaret angår, og ikke var innstilt på å redusere den rolle de hadde spilt i verden inntil nå. Han var inne på det som hr. Braadland nevnte her om betalingsbalansen, at de måtte ha sin økonomi og sitt pund i orden. Dette er så vidt jeg har sett ikke korrigerert eller tatt avstand fra herr Wilsons side, så det er vel situasjonen. Dermed tror jeg man er nødt til å avfinne seg med at det er en slik uklarhet og innrette seg deretter.

Det er også grunn til å merke seg at det ennå ikke så vidt lang tid etter at innbydelsen til møtet i London ble sendt ut, foreligger noen sakliste. Jeg synes også det er et tegn på at det mangler avklaring.

Når det gjelder det som skal skje på møtet i London, er jeg i hovedtrekk enig i det statsministeren sa, at man må prøve å få oppklart forholdene så langt som mulig, men ellers prøve å se nøkternt og avventende på situasjonen.

Jeg deler på mange måter det syn som hr. Garbo ga uttrykk for nå når det gjelder hensynet til EFTA. Jeg mener det er ting som taler for at det britiske initiativ nå kan være lite gunstig både fra EFTA's og GATT-forhandlingenes synspunkt, og jeg vil understreke som min bestemte oppfatning at det må være en oppgave både fra norsk og nordisk side under møtet i London å ta hensyn til dette at man ikke går inn på ting som kan forverre situasjonen for EFTA og som kan gjøre det

vanskeligere enn det burde ha vært å nå fram til noe resultat av Kennedy-runden. Jeg ser for min del det som har skjedd, som ikke så lite uheldig for utfallet av Kennedy-runden.

Jeg synes ellers det er grunn til å si seg tilfreds med den oppklaringsvirksomhet som Regjeringen har under arbeid og er opptatt med. Jeg tror det er helt nødvendig for å ta standpunkt at vi har løpende underretning ikke bare om de politiske forhold som kommer mer eller mindre åpent fram, men også om de institusjonelle forhold innenfor Fellesmarkedet, fordi det er et faktum hvis det blir snakk om fullt medlemskap, at vi må godta de ordninger som etter hvert er etablert. Og det er derfor av den største betydning for vurderingen av det standpunkt vi skal ta at vi har full og hel klarhet over hvordan disse ordninger er laget og virker. De er under stadig utvikling og forandring, så her må det følges opp til enhver tid. Det arbeid som er i gang, mener jeg derfor lover godt for at vi skal klare å følge med og være à jour med hva som er situasjonen til enhver tid.

Når det gjelder gangen i møtene, synes jeg det ville være av interesse om Regjeringen kunne komme med en orientering til den utvidede utenrikskomite etter møtet i København.

Med hensyn til å presentere vårt standpunkt både i København og for så vidt i London, er jeg enig i at det er all grunn til å presisere det som var og har vært situasjonen i det norske Storting. Jeg er ikke sikker på om jeg misforsto formannen i komiteen, men jeg kan ikke skjønne annet enn at det må være grunn til å utheve ganske bestemt at det var et betydelig mindretall i Stortinget som var av en annen oppfatning enn det å søke fullt medlemskap.

I likhet med hr. Garbo mener jeg at det er nødvendig å legge fram våre data og i det hele tatt spille slik at en til enhver tid bevarer en best mulig forhandlingsposisjon. Jeg kan ikke skjønne annet enn at vi vil styrke vår forhandlingsposisjon overfor dem vi samarbeider med i Norden ved å vise til at det er tross alt ikke så enkelt som det at det var nesten hele Stortinget som ønsket at vi skulle søke om fullt medlemskap.

Formannen: Det er sagt her at ein ikkje må kaste bort korta på førehand, og det er sagt at EFTA ikkje skal gjere knefall for Fellesmarknaden. I prinsippet er eg samd i begge desse tinga, men eg vil gjerne leggje til at vi må ikkje på nokon som helst måte gje inntrykk av at vi trekkjer oss bort frå det vedtaket som Stortinget gjorde i 1962. Eg er samd i at vi skal gje fullstendig og riktig referat, men vi må ikkje på nokon som helst måte trekkje oss bort frå det vedtaket Stortinget har gjort, og forsøke å bortforklære det, og seie at no er situasjonen ein annan, no er ikkje vi interesserte. Dersom vi finn på det, kan EFTA-partnarane og andre få det inntrykk at vi no er meir lunkne enn før, og det må ikkje skje.

Stray: Det har vært drøftet her hvor vidt det initiativ Wilson har tatt, er ekte og oppriktig ment eller ikke. Jeg for min del er av den oppfatning som også har vært hevdet av andre, at det utvilsomt er ekte ment. Det man naturligvis kan sette spørsmålsteget ved, er hvor langt Storbritannia er villig til å gå, slik at ønskene også

kan imøtekommes fra den annen parts side. Det kan man ha forskjellige meninger om. På den annen side kan jeg slutte meg til det synspunkt statsministeren ga uttrykk for, at det har liten hensikt å drøfte hva som ligger bak Wilsons initiativ i den nåværende situasjon, men for min del kanskje på litt andre premisser enn statsministeren var inne på. Jeg ser det nemlig slik at nå foreligger Wilsons initiativ, og nær sagt uansett hva den dypere beveggrunn for dette måtte ha vært hos Wilson, er det nå en realitet som man ikke kommer utenom, men som har sin selvstendige betydning i europeisk politikk i øyeblikket. Det vi stilles overfor er: Hvordan skal vi stille oss til dette initiativ? Hva skal vi si til Wilson når han ber om vår oppfatning – både hva Norges stilling er, og hvilke råd vi vil gi ham med på veien når han eventuelt skal forfølge sitt initiativ? Det er det problem vi også er stilt overfor, og problemet er etter min mening videre enn det statsministeren ga uttrykk for, nemlig at vi må styrke vår beredskap. Vi må i denne situasjon være villig til, og vi er også tvunget til å gi uttrykk for en viss mening om veien fremover. Det behøver vi selvsagt ikke å gjøre offentlig, men vi er tvunget til å gjøre det i de underhandlinger vi nå skal ha. Og der vil jeg for mitt vedkommende gjerne si i forbindelse med det hr. Garbo nevnte, at jeg tror ikke det er mulig å falle tilbake på det synspunkt som ble forlatt allerede før 1963, nemlig at man skal finne fram til en slags mellomløsning mellom EEC og EFTA. Det vi aksepterte – og med «vi» mener jeg ikke bare Norge, men faktisk alle EFTA-land – som utgangspunkt forrige gang, var å forhandle på basis av Roma-traktaten. Man kunne forhandle om unntaksregler, eventuelle mindre revisjoner av måtene, men man aksepterte som utgangspunkt å forhandle på basis av Roma-traktaten. Jeg tror ikke det er noen realistisk mulighet for å velge noen annen linje denne gang.

Hvis jeg ikke har tolket det som har skjedd i Storbritannia de siste uker fullstendig feil, er forholdet at begge de store partier i Storbritannia nå er villig til å akseptere det som basis. Det egentlige syn som er skjedd i Storbritannia, er vel at det nå, så vidt jeg kan se, er full oppslutning i hovedtrekk om det syn i begge de store partier, og for så vidt også i det liberale parti. Men det vil ikke si at vi ikke meget sterkt kan fremheve at vår opptreden i disse forhandlinger som EFTA-land selvfølgelig bør inneholde et vesentlig element av EFTA-solidaritet – at vi skal si som så, at vi skal ikke nå kaste alle våre EFTA-forpliktelser over bord og bare hals over hode søke å komme inn i Fellesmarkedet. Det skal naturligvis være en samlet opptreden fra EFTA-landenes side, og jeg synes at det selvfølgelig vilkår som må stilles, er at EEC er villig til på rimelige betingelser å ta opp som medlemmer samtlige EFTA-land som selv er villig til å bli med. Det er en betingelse som jeg synes det er rimelig å stille, og som vi må kunne fremheve.

Når det for øvrig gjelder vår stilling, mener jeg at det må være ganske klart at vi nå ikke kan si til Storbritannia at Norges stilling er avventende i dette spørsmål. Hvis vi gjør det, kan jeg ikke skjønne annet enn at vi dermed vil skape det inntrykk at Norge er et land som er fullstendig i uvisshet med hensyn til hvor det vil hen i denne sammenheng. Hvis jeg ikke har misforstått, er forholdet det at samtlige de skandinaviske land på møtet i Lissabon mer eller mindre direkte oppfordret Storbritannia til nå å bestemme seg. Der var vi også med. Hvis vi denne gang skulle

komme og si som så, at nei, vi avventer situasjonen osv., vil det ha til følge, om ikke annet, så i all fall at vi vil komme i et fullstendig meningsløst skjær både innenfor og utenfor EFTA. Det som vi må si, er at Norge er prinsipielt innstillet på at man skal bli med i Fellesmarkedet. Hvis det kan skje innenfor akseptable rammer og med den nødvendige hensyntagen til vår felles solidaritet i EFTA, er vi interessert i å komme inn. Dette følger jo blant annet helt klart av det vedtak som Stortinget har truffet. Jeg mener at så lenge man vil holde seg til det vedtak som er truffet med $\frac{3}{4}$ flertall, behøver der intet spesielt gjøres fra Regjeringens side. Men ønsker Regjeringen å endre vesentlig på Norges holdning i så måte, må saken hurtigst mulig bringes inn for Stortinget igjen. For i øyeblikket har ikke Regjeringen fullmakt til å si noe annet på Norges vegne enn at vår prinsipielle holdning er at vi ønsker å bli medlem av EEC sammen med de øvrige EFTA-land, hvis det kan skje på akseptable betingelser – det vil naturligvis alltid være en forutsetning.

Jeg skal ikke gå inn på hva som er akseptable betingelser. Jeg vil bare til slutt gjøre en ganske liten reservasjon i anledning av det statsministeren sa om at vi ikke burde vise alle kortene på forhånd – altså at vi ikke burde erklære at vi for enhver pris vil være med, og i grunnen på den måte ødelegge vår forhandlingsposisjon. Selvfølgelig er der meget i det. Men jeg vil på den annen side si at vi i vår posisjon som et lite land, ikke må overdrive *den* holdningen heller. For vi skal se det i øynene at i forhold til Fellesmarkedet er vi en meget liten enhet, og det kan derfor være at det tross alt vil gjøre sterkere inntrykk i Fellesmarkedskretsene om vi ganske sterkt sier at vi er interessert i å være med – men selvfølgelig med den tilføyelse at naturligvis må man da være villig til å gi oss slike betingelser at vi ikke blir drept økonomisk ved det. Det synspunkt tror jeg vil bli forstått og respektert, særlig fordi vi er et lite land, og særlig fordi mange av de problemer som er våre spesialproblemer, i Fellesmarkeds-målestokk er små problemer.

Finn Moe: Det vi egentlig bør debattere i den situasjon som foreligger, er hvilken stilling vi skal ta til det britiske initiativ. Mye av debatten har jo faktisk gått ut på hva man skal gjøre når disse forhandlinger eventuelt er kommet fram til et resultat. Men det foreligger to etapper i denne prosess. Det som Storbritannia har sagt, er at det vil undersøke mulighetene for å bli med i Fellesmarkedet. Den undersøkelsen vil begynne allerede i februar ved at Wilson og Brown reiser til de forskjellige EEC-hovedsteder og drøfter situasjonen. Først når det viser seg hvilket resultat disse drøftelser fører til, blir det spørsmål om å ta opp forhandlinger med Fellesmarkedet. Og jeg har jo sett antagelser som går ut på at det blir ikke i løpet av neste år en gang, det blir først året etterpå at de forhandlingene kan foregå, og de kommer sikkert også til å ta lang tid. Det er egentlig først da at spørsmålet om de konkrete vilkår osv. melder seg. Så jeg mener at det som foreligger nå, det er at vi må ta stilling til det britiske initiativ, og i og for seg om vi slutter slik opp om det britiske initiativ at vi håper det vil føre fram.

Jeg for min del tror at vi må innta en positiv holdning til dette britiske initiativ og si at vi håper at de undersøkelser som Storbritannia nå skal foreta, og de forhandlinger som Storbritannia skal føre i de respektive Fellesmarkeds-

hovedsteder, vil bringe et positivt resultat, slik at det blir slutt på splittelsen i to markeder i Europa. Jeg tror at når britene har tatt dette initiativ, så venter de at vi, som er en nasjon som alltid har stått på god fot med britene, skal støtte dem.

Hvis man tar en oversikt over EFTA-landene, er bildet følgende – dette må jo undersøkes ganske nøye, og vil sannsynligvis også bli klarere etter hvert: Den største EFTA-staten, nemlig Storbritannia, har selv tatt et initiativ. Danmarks holdning kjenner vi alle: Danmark vil selvsagt støtte det britiske initiativ av helt og fullt hjerte. Og det er ganske interessant at på det møtet som var i utenriksnämnden i Stockholm, drøftet man, så vidt jeg forstår, i all fall tanken om at Sverige nå ikke skulle søke om å bli assosiert medlem, men skulle søke om medlemskap. Sveits har, så vidt jeg kan se, stillet seg positivt til initiativet og sagt – som også hr. Stray gjorde oppmerksom på – at dette var vi jo enige om i EFTA på møtet i Bergen og på møtet i Lissabon, og da må vi følge det opp.

Hr. Garbo var inne på spørsmålet om EFTA kunne opptre samlet. Jeg er enig i at det ville være en fordel, og at EFTA i og for seg må stå solidarisk: Man må si at det må finnes ordninger for alle EFTA-land, hvis vi vil være med. Men jeg tror at den tanke at Fellesmarkedet vil forhandle med et samlet EFTA, kan man legge bort. Den er, så vidt jeg forstår, faktisk også lagt bort.

Det første jeg da må si, er at vi må stille oss positivt til det britiske initiativ og støtte det. Og da tror jeg at vi må følge ganske aktivt med og utfolde en viss aktivitet på dette området. Statsministeren sa at vi ikke skulle vise kortene. I og for seg kunne jeg være enig i det, hvis vi hadde så veldig sterke kort, men det tror jeg ikke egentlig vi har, tvert om må vi be om en hel rekke innrømmelser. Og her tror jeg det er av ganske vesentlig betydning at vi gjør hva vi kan for at man i EEC-hovedstedene skal være klar over vår stilling. Jeg tror ikke det er noe vanskelig, for vi er et land som har så eiendommelige forhold at de av EEC-landene som har studert våre problemer, forstår, og de som ikke har studert dem vil komme til å forstå når de blir klar over dem, at det må gjøres en lang rekke unntagelser for Norge. Jeg har hevdet som min mening at når det gjelder jordbruket i Norge, vil det sannsynligvis være ganske godt håp om at det skal kunne bli innrømmet direkte støtte fra EEC, slik som det italienske jordbruk har fått støtte. Jeg tror, som sagt at vi her må vise en viss aktivitet. Det må jo foregå helt i det stille, men vi må i de forskjellige hovedsteder osv. gjøre hva vi kan for å peke på hvordan våre forhold ligger an.

La meg så bare si, når det gjelder hele dette EFTA-EEC-komplekset, at så vidt jeg forstår er Storbritannia villig til å godta Romatraktaten, og vil ikke gjøre noen opphevelser der.

Ellers tror jeg det er riktig som det har vært pekt på her, at spørsmålet om hvor vidt dette initiativ som Storbritannia nå har tatt, vil føre fram, ligger på et annet plan enn selve forholdet til Fellesmarkedet. Jeg skulle anta at de økonomiske problemene – økonomiske, handelspolitiske osv. – som melder seg i denne forbindelse, vil man finne fram til en løsning på. Men det som jeg tror kommer til å bli avgjørende nå, som for øvrig også sist, det er utenrikspolitiske og forsvarspolitiske spørsmål – om man på britisk hold der kan finne fram til en

ordning som tilfredsstillende de Gaulles maktpolitikk og hensikter. Det vil jo da vise seg under de undersøkelser som nå foretas.

Men jeg gjentar at jeg tror man må innta en positiv holdning til det britiske initiativ, og så etterpå følge ganske aktivt med i det som skjer.

Statsminister Borten: Jeg er enig i det hr. Finn Moe sa nå til slutt. Jeg tror at nettopp den formulering som han brukte, samsvarer godt med den intensjon jeg prøvde å gjøre rede for innledningsvis.

Ellers festet jeg meg ved hr. Finn Moes antagelse om at det blir andre spørsmål som blir ganske avgjørende for om det blir resultater av de sonderinger som nå innledes. Der kommer hr. Ingvaldsens innlegg inn i bildet, hvor han ga uttrykk for den oppfatning at vi må understreke betydningen av at vi har intime og nære forbindelser med USA på det militærpolitiske plan. Jeg synes det er en ganske vesentlig ting å få som råd fra denne komite. Jeg tror det kan ha innvirkning på sluttresultatet hva de øvrige land gjør der, fordi – som hr. Finn Moe tror – det blir på det planet hele saken kommer til å bli avgjort til syvende og sist.

Når det gjelder spørsmålet om hvilke fullmakter Regjeringen har, skal jeg ikke bruke så mye tid på det, for det skal det bli anledning for denne komite til å gi sitt besyv med om senere, når vi har noe mer facts å legge fram. Jeg ville tro at det var fornuftig at vi kom tilbake til komiteen når vi har hatt møte i nordisk regi.

Formannen: Når er det?

Statsminister Borten: Det må visst bli et møte lørdag den 3. eller eventuelt fredag den 2. desember, hvis man skal kunne ha et møte her i komiteen innimellom.

Jeg deler selvfølgelig hr. Erling Petersens oppfatning at vi må kunne foreta vidtgående sonderinger og preliminare undersøkelser uten å gå til Stortinget formelt på nytt. Derimot når det gjelder forhandlinger i egentlig forstand, er jeg ikke enig i å trekke det så langt som at denne regjering har noen fullmakt til det. Der deler jeg utenriksminister Lyngs syn, som han ga uttrykk for i Stortinget tidligere og som jeg også holdt meg til i pressekonferansen. Han uttrykte det slik:

«Det gjelder spørsmålet om hvilken stilling Norge skal ta, eller bør ta, når det gjelder europeisk samarbeid, og spesielt hvis det skulle komme derhen at det på ny kunne bli aktuelt med forhandlinger med Fellesmarkedet, med EEC.

Jeg har sagt det før på mitt partis vegne – og jeg tror alle partier her i Stortinget vil være enige om det – at skulle den situasjon oppstå, må Stortinget treffe et nytt realitetsvedtak om saken. Den søknad som i sin tid ble sendt i henhold til Stortingets vedtak, og som hviler, danner ikke fullmakt for den nå sittende regjering til å føre noen forhandlinger videre, og den danner heller ikke fullmakt for den regjering som måtte komme etter oss. Skal det føres forhandlinger i den ene eller annen form, forutsetter dette etter vår mening ubetinget en ny realitetsprøvelse og et nytt realitetsvedtak i

Stortinget. Og dermed er jo hovedsaken klarlagt. Det er jo dette som er realiteten.»

Jeg kan bare opplyse at i den nåværende regjering har vi ikke foretatt realitetsdrøftinger om hvor vidt man skal hevde et annet syn enn det som her er kommet til uttrykk. Vi – jeg for min del i hvert fall – har uten videre antatt at dette er noe som partiene her i Stortinget er enige om, fordi det vel ikke ble særlig motsagt i den debatt som fulgte etter denne erklæring fra statsminister, nåværende utenriksminister Lyng.

Bratteli: Denne debatt har vært preget av atskillig gjetninger, og det er vel ikke til å unngå – blant annet gjetninger om hva britenes hensikt egentlig er, osv. For min del er jeg enig med dem som har antydnet at det interessante ved det britiske initiativet er selve det at det er tatt, mer enn hva det akkurat er sagt på det innledende stadium i forbindelse med det. Jeg skal ikke føre gjetningene videre, utover det å si at jeg har vanskelig for å tro at den britiske regjering ville ha gjort dette utspillet hvis den ikke mente at det var rimelig sjanse til at det kunne føre til noe.

Det har vært antydnet indrepolitiske formål. For min del har jeg vanskelig for å se at Regjeringen i London, når det gjelder den side av saken kan oppnå noe annet rent indrepolitisk i første omgang enn å pådra seg visse vanskeligheter i tillegg til dem de allerede har. Jeg kan vanskelig se at *det* kunne være noe motiv for å gjøre dette utspillet på det nåværende tidspunkt.

Men så skal da dette møtet i London, i Chequers, være en oppklaring. Jeg vil gjerne der presisere at det vil da ikke bare være spørsmål om en oppklaring av hva Wilson har ment og hva den britiske regjering har ment, men også av hva de andre statsministre som møter der, mener om situasjonen. Jeg vil et øyeblikk referere fra dette «UD-informasjon» som vi nå har begynt å få, og hvor dette står uttrykt på denne måten:

«Som svar på et annet spørsmål sa Wilson at han ville prøve å drøfte med sine EFTA-kolleger de tanker de hadde og de tanker han hadde om forholdet til EEC, og se hvor mange som ønsket å slutte seg til Roma-traktaten.»

Jeg går ut fra at «UD-informasjon» er korrekt i denne opplysning, og det er også meget nærliggende at det er denne form for oppklaring som ønskes. Hvis jeg med det lille jeg vet om britiske møter skulle si noe om det som er sagt her om dagsordenen, så måtte det være at jeg ikke tror en skal legge for stor vekt på den. Det er en vanlig møteform i Storbritannia at det er langt mindre formaliteter og langt mindre papir enn en kanskje er vant til i Skandinavia og på Kontinentet når det holdes møter av denne art.

La meg få lov å føye til et par ting om dette med vurderingen i forbindelse med gjetningene, fordi det ikke er kommet helt klart fram i det vi hittil har hørt. Vet en noe om hvordan de norske ambassader, kanskje i første rekke i de seks EEC-hovedsteder, vurderer det initiativ som er tatt, og enda mer de muligheter det måtte ha i den nåværende situasjon? Det er et relevant spørsmål fra denne komite, for det

er helt klart at dette er et område hvor Regjeringen på en helt annen måte enn noen annen myndighet har adgang til daglige informasjoner fra våre utenrikske stasjoner. Og for så vidt også det spørsmål, hvordan Regjeringen selv vurderer de muligheter dette initiativ måtte ha. Det vil måtte bli avgjørende for mye av det arbeid vi selv her skal sette i gang.

Når det gjelder tidsfaktoren, vil jeg i tilknytning til det som er nevnt om tidligst juni neste år, bare gi uttrykk for at et halvt år er ikke lang tid i en sak som denne. Hvis det skulle inntreffe at vi i Norge på sommeren eller ettersommeren neste år skulle være stillet reelt overfor avgjørelser i forbindelse med det problemkompleks det her dreier seg om, så er det ikke noen lang tid fra nå og til ettersommeren neste år.

Men der melder seg da et par andre ting også, i tilknytning til det hr. Garbo var inne på. Her må jeg et øyeblikk bruke et par setninger på en mer langsiktig betraktning.

EFTA's tollnedtrapping blir gjennomført nå ved årsskiftet. Markedsdelingen i Europa er i ferd med å bli fullbyrdet, og jeg tror – jeg understreker at dette er *tro* – at vi i årene framover på en helt annen måte enn hittil vil komme til å merke ulempene ved oppdelingen i to markeder i Vest-Europa, hvis en ikke finner utvei til å overvinne disse vanskeligheter. Det tror jeg også en skal bedømme når en skal se på hvilke interesser vi som nasjon har i forhold til tidsfaktoren.

Men her kommer jo også et annet meget viktig spørsmål inn. Det er dette: Arbeider tiden for EFTA med sikte på forhandlinger med EEC? Jeg tror det motsatte er tilfelle. Jeg tror at EEC som forhandlingspartner til EFTA faktisk står sterkere i dag enn da vi i Norge diskuterte dette i 1962, og jeg tror at EEC vil komme til i forhold til EFTA å stå sterkere år for år etter som utviklingen går. Dette er også et moment en her bør ta med.

Får jeg lov å si det på denne måten, som jeg håper ikke på noen måte er provoserende: Jeg tror ikke det er grunn til å legge skjul på at statsministerens pressekonferanse etterlot det inntrykk at her skulle en fra norsk side i det alt vesentlige vente og se. Den oppfatning som komiteens formann ga uttrykk for, ligger betydelig nærmere min, når det gjelder å formulere en norsk vurdering av den situasjon som nå foreligger. Jeg skulle tro at en både på møtet i London og også i forhold til norsk offentlighet og til offentligheten i det hele, er nødt til å gi uttrykk for sine intensjoner på en noe fastere måte enn dette at en bare vil i det vesentlige vente og se.

Her legger jeg vekt på også et annet moment i denne saken. Det er riktig at Generalen spiller en dominerende rolle på Kontinentet. Det er mulig at han en gang til vil og kan skape vanskeligheter, og dermed blokkere den utvikling som nå eventuelt kan komme i gang ved det britiske initiativ. Men det vil allikevel etter mitt skjønn være en for mekanisk betraktning å gå ut fra at Europas fremtid avgjøres av Generalen alene. Og her tror jeg at den måte ikke bare Storbritannia, men også de øvrige EFTA-land opptrer på, kan ha en viss betydning for reaksjonene rundt i de andre EFTA-landene på Kontinentet. Eller sagt med andre ord: Hvis EFTA-landene liksom gir inntrykk av at dette er noe mer eller mindre likegyldig, «la nå

Storbritannia prøve seg, og hvis det fører fram, får også vi begynne å behandle saken osv.», så vil det skape ett inntrykk. Det vil gi et helt annet inntrykk hvis det blir helt klart at EFTA-landene er interessert i å få utviklingen i bevegelse igjen med sikte på å finne fram til en ordning av den markedsdeling som blir mer og mer utpreget etter hvert. Og jeg kan ikke skjønne annet enn at Norges interesser her må tilsi at vi er med å skape det inntrykk i hele Europa at vi er meget sterkt interessert i å få utviklingen ut av det dødvannet den nå har vært i gjennom en rekke år, at vi er interessert i at Storbritannia kan nå fram i de forhandlinger det nå er i ferd med å ta opp, og at også vi da er rede til å møte de problemer som vil følge av det.

Da kan jeg vanskelig skjønne annet enn at der må det være et minimum. En kan godt si som statsministeren, at en skal ikke spille ut sine kort før forhandlinger. Og jeg skal heller ikke vurdere styrken i de kortene en har. Men det er overhodet heller ikke det det nå vil være spørsmål om, etter min oppfatning. Men minimum, så vidt jeg kan skjønne, når det gjelder det standpunkt en kan gi uttrykk for hvis en i det hele tatt skal medvirke til en oppklaring av EFTA-landenes posisjon, må jo være at Norge fortsatt er rede til å søke forhandlinger på grunnlag av medlemskap – altså det standpunkt som med stort flertall ble tatt i 1963. Hvis det er uklarhet endog om det, vil det jo være svært lite vi kan bidra med til oppklaring, både i London og andre steder, i den tiden vi nå går inn i.

Jeg tror derfor for mitt vedkommende at det er svært viktig at en søker å nå fram til en formulering av vår politikk som med rimelig fasthet gir uttrykk for det som er også norske interesser i den utvikling som her – jeg vil si forhåpentlig – nå kommer i gang.

Formannen: Det står fire talerar på lista, alle har hatt ordet før. Og statsministeren har gjort merksam på at han har eit nytt møte klokka 11. Eg nemner bare visse kjensgjerningar.

Braadland: Jeg skal fatte meg i korthet. Men jeg må ta til gjenmæle når hr. Bratteli snakker om «gjetninger» og hr. Petersen snakker om «spekulasjoner» om britisk politikk. Jeg vil bestemt tilbakevise at det har noe med gjetning å gjøre, å studere referatene fra en to dagers debatt i Underhuset og forsøke å trekke visse konklusjoner på basis av det opposisjonens leder sier og på basis av det landets utenriksminister sier. Det er den eneste måte å komme frem til en konklusjon på med hensyn til hva denne debatten egentlig har gått ut på – så meget mer som vi ikke har adgang til de diplomatiske opplysninger som Regjeringen får inn fra de utenrikske stasjoner, noe som hr. Bratteli var inne på.

Så til søknaden. Jeg må si at det forbauser meg å høre at søknaden som ble gravlagt i januar 1963, nå ser ut til å dukke opp igjen i full vigør. Vi diskuterte i 1963 om det ville være riktig å trekke søknaden tilbake etter at det viste seg at den var hensiktsløs, eller om vi skulle late som ingenting og la den ligge, hvis den annen part var enig i det siste. Fra EEC's side er det ikke kommet noen anmodning om et ja eller et nei vedrørende søknaden, så jeg og mange andre med meg har gått ut fra at søknaden var død. Jeg er enig med statsministeren i at vi, etter det som har vært sagt

i Stortinget, ikke har anledning til å gå ut fra at søknaden hviler. Utenriksminister Lyng har tydelig sagt fra i Stortinget at før spørsmålet om nye forhandlinger tas opp, skal Stortinget diskutere saken – også søknadsmåten, om det skal søkes om fullt medlemskap eller en assosiering. På det punkt må det ikke være noen uklarhet.

Til slutt spørsmålet om den britiske atompolitikken. Jeg tror det er viktig at vi leser parlamentsreferatene og ser hva som der sies helt åpent. For her i Norge har det vært en utpreget tendens til å stoppe opp med en gang man kommer inn på strategiske spørsmål og sikkerhetspolitiske spørsmål og si: Det er hemmelig, det kan vi ikke snakke om. – I det britiske underhus snakkes det ganske tydelig om det, og jeg vil henstille til de embetsmenn som er til stede og som har til oppgave å informere utenrikskomiteen at de går igjennom referatene fra Parlamentet og pressekommentarene til debattene meget nøye og lar oss få vite hva som er sagt åpent.

Jeg synes det er litt risikabelt, men jeg er i likhet med statsministeren og hr. Finn Moe villig til å ta den risiko at vi følger det britiske initiativ uten dermed å binde oss til medlemskapslinjen, at vi altså godkjenner initiativet. Men hvis det under forhandlingene dukker opp – og det har opposisjonens leder i England tydelig sagt vil dukke opp – spørsmålet om britisk atompolitikk, forholdet til USA, britisk finanspolitikk, men i første rekke forsvarspolitikken, som berører oss, da er det så viktige spørsmål at vi ikke uten videre kan la forhandlingene gå videre. Vår forsvarspolitikkk blir sannsynligvis i dette tilfellet knyttet sammen med vår økonomiske politikk, og det bør vi være oppmerksom på like fra begynnelsen av.

Ingvaldsen: Jeg er litt forbauset over den uklarhet som er kommet til uttrykk her i det siste med hensyn til vår stilling når det gjelder forhandlinger om og med Fellesmarkedet. Vi sitter her og diskuterer hvorledes Regjeringen skal forholde seg i anledning av Englands initiativ og hva vi i den anledning skal innta av standpunkter. Jeg er også litt forbauset over at Regjeringen oppfatter utenriksministerens uttalelse om at vi overhodet ikke har anledning til realitetsdrøftelser, som uttrykk for et faktum. Jeg har ikke oppfattet det slik. Det som vel er et faktum er at vår ansøking ligger, og så lenge den ligger må vi vel i alle fall være forberedt på at vi kan få en henvendelse fra EEC om et eller annet. Jeg trodde da at Regjeringen hadde rett til å uttale seg om det. Eller skal man først gå til Stortinget og spørre om å få lov til å svare på det? Jeg kan ikke skjønne det. Og når vi nå sitter og diskuterer her, må det vel være helt opplagt at Regjeringen har lov til å si det vi blir enige om at den skal si der borte. Hvis ikke, må vi i all sunn fornufts navn komme til klarhet over hvor vidt vi kan føre reelle forhandlinger eller ikke. Jeg ser det slik at situasjonen nå er kommet i bevegelse. Den har vært i dødvanne lenge.

Det har vært snakket også om vår beredskap her. Jeg mener at det ikke bare er den militære beredskap, men også vår beredskap på andre områder – økonomisk når det gjelder vår landbrukspolitikkk og det hele – som gjør at vi bør se alle våre forhold i lys av at det kan bli aktuelt å ta standpunkt til å komme i kontakt med Fellesmarkedet.

Men jeg vil gjerne spørre direkte: Er det så at Regjeringen mener at den ikke har anledning til å føre forhandlinger og uttale en offisiell norsk oppfatning hvis England spør oss om vår stilling til Fellesmarkedet?

Borgen: Når det gjelder det standpunkt som skal tas nå, kan ikke jeg skjønne at det er snakk om reelle forhandlinger, og den stilling Regjeringen har gitt uttrykk for å ville innta, må for så vidt være helt O.K. i denne fase.

Jeg ba om ordet i anledning av hr. Finn Moes innlegg, der han tangerte landbrukspolitikken. Jeg tror, som det ble aksentuert av statsministeren nettopp på basis av innlegget fra hr. Finn Moe og hr. Ingvaldsens forrige innlegg, at det nå i oppklaringsfasen lang tid fremover blir snakk om langt andre ting enn detaljer om visse næringers stilling og institusjonelle ting innenfor Fellesmarkedet. Det blir om de absolutt langsiktige storpolitiske hensyn en aller først må ha en avklaring. Derfor tror jeg ikke dette spørsmålet kommer opp så brått. Men om det skulle bli slik at i en fase også landbrukspolitikken bringes inn, ville det være nyttig om en på et tidlig tidspunkt kunne få avklart om det er mulig for oss å få en unntaksordning som gir oss støtte, slik støtte som hr. Finn Moe refererte til, på et helt annet grunnlag enn det Fellesmarkedets landbrukspolitikk instituerer. Kort fortalt er det nemlig slik at det skal være en landbrukspolitikk i Fellesmarkedet som på et nasjonalt marked, med en felles prisdannelse over hele, og støtten skal gis nærmest på et pensjonsmessig grunnlag. Det er ikke tillatt med subsidier, hverken til forbrukere eller til produsenter. Hvis vi skal måtte over på et slikt system, kan ikke jeg skjønne at vi blir i stand til å opprettholde en produksjon som tilfredsstiller det alminnelige krav vi må ha til beredskapsmessig sikkerhet når det gjelder matvarer. Så den side av saken burde det være av interesse å få avklart på et forholdsvis tidlig tidspunkt. Men jeg tror ikke det er aktuelt på nokså lang tid ennå.

Erling Petersen: Får jeg begynne med å berolige hr. Braadland ...

Braadland: Takk!

Erling Petersen: Ordet «spekulasjon» har ingen nedsettende betydning i min munn. Det er en virksomhet jeg henfaller til både titt og ofte.

Men til hovedsaken. Ordet «forhandlinger» synes her å gi anledning til uklarhet. Teksten på søknaden går ut på at det er en søknad om forhandlinger, om tiltredelsesforhandlinger. Den har Stortinget godkjent, og den må være fullt gyldig fremdeles. Søknaden er ikke trukket tilbake. Det som eventuelt nå skal bestemmes er at der skal forhandles, med ledelse fra Storbritannia eller på annen måte.

En annen ting er selve grunnlaget for de faktiske forhandlinger som foregår – for å si det slik: innholdet i forhandlingsinstruksen. Det er selvsagt noe som bør komme tilbake til Stortinget.

Jeg skal ikke ta opp den nyanse i hvilken utstrekning Regjeringen *må* komme tilbake og i hvilken utstrekning den *vil* komme tilbake. Som utelukkende

parlamentariker vil jeg jo sette pris på alle de tilfelle da Regjeringen *vil* komme tilbake til Stortinget med viktige saker.

Og så bare to ord om et annet problem: Det har vært sagt at det er problemer på et annet plan enn det økonomiske som vil være avgjørende. La meg antyde en hypotese som jeg ikke har fra meg selv, nemlig denne: Fellesmarkedslandene har helt fra begynnelsen av insistert på at Roma-traktaten må godtas av nye medlemmer. I det tilfelle er Fellesskapet en åpen klubb. Franskmennene, til og med de Gaulle, har også uttalt dette temmelig ofte. Spørsmålet er da: Hvis nå Storbritannia og andre land godtar Roma-traktaten lock, stock and barrel, setter de franskmennene i en meget vanskelig situasjon hvis de av andre grunner nå vil holde Storbritannia utenfor. De *kan* fremdeles gjøre det – hva de Gaulle gjør vet man aldri – men de vil komme i en overordentlig vanskelig internasjonal stilling, og det er kanskje det viktigste forhandlingsmoment man har på den annen side, å skape den. Så det at hovedproblemerne ligger på et annet plan kan kanskje nettopp være grunnen til at det er på det økonomiske plan, på fellesmarkedsplanen, at de andre land har sine virkelig gode kort som de ennå ikke har spilt ut.

Utenriksminister Lyng: Jeg skal begrense meg strengt til det dette spørsmålet gjelder, nemlig problemet om hvilken stilling våre forhandlere bør ta på det møtet som skal holdes i London. Jeg vil derimot ikke prøve å åpne videre perspektiver som uvegerlig vil føre til en ny markedsdebatt – hvilket man jo har hatt en viss antydning av her.

Som svar på hr. Brattelis spørsmål om Utenriksdepartementets vurdering, vil jeg si at vi har prøvd å skaffe det vi kan av opplysninger som kan gi et bilde av den situasjon våre forhandlere vil komme til å bli stilt overfor i London. For jo klarere bilde man har av det, desto bedre vil det være for våre forhandleres egen bevegelsesmulighet.

Uten å gå i detalj vil jeg si at jeg ser det slik at når dette møtet i London er sammenkalt, er det primært fordi britene ønsker å oppfylle den forutsetning om konsultasjoner mellom EFTA-landene som vi alle føler oss bundet til. Denne forutsetning vil de oppfylle før Wilson og Brown begynner på sin rundtur til EEC-landene.

Et annet spørsmål som det ligger meget nær å reise, er om dette nye britiske initiativ er utløst gjennom og underbygget ved ytterligere inngående konferanser med EEC-landene og da fortrinnsvis med Frankrike. Etter det opplysningsmateriale vi har tror jeg vi kan svare at det ikke synes å være basert på slike ytterligere kontakter – i så fall i meget beskjeden utstrekning.

Når det så gjelder Norges standpunkt, som vel vil bli etterlyst på London-møtet, vil jeg si noen ganske få ord til en viss supplerings av det statsministeren har sagt og som jeg for øvrig i ett og alt kan slutte meg til.

Jeg mener det er nokså klart at det er Stortinget som i siste instans skal avgjøre de spørsmål som her foreligger. Og det er et historisk faktum som selvfølgelig Regjeringen må henvise til, at Stortinget med 148 mot 2 stemmer har vedtatt å søke en eller annen form for tilknytning til EEC, og at av de 148 var det det

grunnlovsmessige flertall som gikk inn for en tilslutning i form av medlemskap. Det er det historiske faktum som vi i dag har å bygge på og som selvfølgelig står urokket.

Når det så gjelder spørsmålet om hvor vidt en ny søknad er nødvendig eller ikke, har det flere ganger vært henvist til min tidligere uttalelse om dette. Jeg vil be om at den blir tolket i den ramme hvori den ble avgitt. Jeg ser det slik at det er ganske klart at Regjeringen ikke bare kan, men også *må* føre en rekke preliminære undersøkelser og ta preliminære kontakter osv. før den kommer tilbake til Stortinget med denne saken. Det har Regjeringen etter min mening en klar rett til, og også en plikt til. Men jeg har i hvert fall sett det slik – og jeg forstår at det også er Regjeringens syn – at når man kommer til det moment i utviklingen hvor det blir tale om alvorlige forhandlinger på basis av en formell søknad fra norske statsmyndigheter om medlemskap, da må saken tilbake til Stortinget igjen. – Det er det som ligger i min tidligere uttalelse.

Formannen: Fleire har ikkje bede om ordet, og eg skulle då tru at dette ordskiftet må ha vore ei verdfull orientering og rettleiing for Regjeringa om korleis dei skal stille seg ved møta både i København og i London. Eg går ut frå at komiteen er interessert i at vi blir orienterte om det som skjer i København, dersom møtet der ikkje blir lagt til ei anna tid enn rekna med.

Statsminister Borten: Men det er det ingen grunn til å tro.

Formannen: Og at vi sjølvsagt blir orienterte etter London-møtet.

Så går eg ut frå at statsministeren ikkje har noko imot at det blir sendt ut eit kommuniqué om at dette spørsmålet er drøft mellom statsministeren, utanriksministeren og den utvida utanrikskomiteen, dersom utanrikskomiteen finn at det er føremålstenleg å sende ut eit slikt. Det får vi då ta standpunkt til seinare.

Statsminister Borten: Jeg vil takke for at vi fikk beslaglegge tid til å legge frem de spede opplysninger vi hadde i saken. Jeg har ikke noe imot at det sendes ut et kommuniqué. Det er kanskje litt ekstraordinært, det har vært gjort forskjellig i komiteen, det beror jo på arten av saken. Men i denne saken ser ikke jeg noe som taler imot.

Det er imidlertid et spørsmål jeg vil reise som jeg tok opp i starten, for at der ikke skal være noen misforståelse. Det gjelder informasjon av komiteens medlemmer. Jeg forstår formannen slik at han mener det ikke har vært vanlig at de dokumenter som sendes formannen, skal meddeles komiteens øvrige medlemmer. Jeg vil nok si at jeg synes det ville ha vært en fordel om komiteens medlemmer i dag hadde hatt Wilson's redegjørelse i Underhuset for eksempel foran seg på bordet, og jeg vil reise det spørsmål om det ikke vil være riktig i slike tilfelle at medlemmene får det. Det er ikke noe jeg vil be om, men det er bare for at der ikke skal herske noen misforståelse mellom oss.

Formannen: Men den vanlege form under den forrige regjering, og som eg trudde galdt også no, var at dersom Utanriksdepartementet eller eventuelt Forsvarsdepartementet ønskte at det skulle gå til dei andre medlemmer av komiteen, la dei ved fleire eksemplar og gjorde uttrykkjeleg merksam på det. Men elles har det alltid vore slik – dersom ikkje eg har misforstått situasjonen totalt – at dei dokument som blei sende til formannen i eitt eksemplar, gjekk bare til formannen. Det er jo òg ein del dokument som er av den art at formannen må gi personleg kvittering tilbake til departementet for at han har mottatt dei. Men dersom det er slik å forstå at alle desse skal stensilerast opp her i huset og sendast rundt, har ikkje eg noko å innvende mot det.

Statsminister Borten: Der tror jeg formannen trekker det alt for langt.

Utenriksminister Lyng: Så vidt jeg skjønner statsministeren er det det er tale om her den i alle aviser offentliggjorte uttalelse av Wilson, og den har visstnok stått i UD-informasjonene som er sendt alle komiteens medlemmer og alle Stortingets medlemmer, så jeg mener vi har gjort hva vi kunne for å informere.

Braadland: Men parlamentsdebatten har vi ikke sett noe til. Den har vi måttet finne frem til selv.

Erling Petersen: Det gjelder ikke dette tilfelle, men når spørsmålet først er reist, vil jeg nevne at jeg har i utenrikskomiteen nettopp forlangt å få adgang til en del av det som sendes komiteen og havner hos formannen – noe annet er det formannen får personlig som formann, det kan han få beholde – og vi har skullet ordne det slik at det skal bli adgang til den slags ting.

Formannen: Det som blir sendt til komiteen, hamnar ikkje hos formannen. Det kjem først til formannen og blir så sendt til komitemedlemene, det vil eg halde fast ved. Det som blir sendt til formannen personleg, det har formannen behalde, og dersom det kjem i to eksemplar, går det andre til nestformannen. Det var den måten som blei brukt under den førre regjeringa og som eg har gått ut frå galdt no.

Braadland: Jeg har sett mange rapporter i min embetstid som har gått til utenrikskomiteens formann, ofte hemmelige saker. Jeg forstår godt at det er ting som formannen ikke kan la sirkulere. Men hva jeg synes han burde ha plikt til å gjøre, som hr. Finn Moe ikke gjorde da han var formann, det var å orientere utenrikskomiteen om hovedinnholdet av de rapportene som kommer. Det skjedde aldri. Det kunne være meget nyttig om formannen før hvert møte ga en oversikt over de rapporter som var kommet inn til ham.

Formannen: Det skal formannen gjerne gjere, dersom Utanriksdepartementet og Forsvarsdepartementet er samde om det, og at dokumenta er sende under den føresetnad.

Finn Moe: Jeg vil si at dette problem må drøftes nærmere, for det kan dreie seg om ti rapporter om dagen. Jeg sendte dem til å begynne med både til viseformannen og til komiteens øvrige medlemmer som sa: For Guds skyld, stopp denne papirflommen! – Men jeg kan være enig i at der er mange interessante dokumenter som burde sirkulere, og det er da fortrinnsvis de som er stemplet «Hemmelig» – det er de som inneholder virkelig interessante opplysninger. Men her må man kunne finne frem til en ordning slik at disse blir sirkulert.

Formannen: Men ei rimeleg ordning må vere at formannen ikkje skal ha ansvaret for kva som skal gå vidare og kva som ikkje skal gå vidare. Det får vedkomande departement avgjere. Dersom departementet meiner det er ting som skal gå til samtlege, så får det sende fleire eksemplar og la oss sleppe stensileringa her.

Utenriksminister Lyng: Jeg ber om unnskyldning for at jeg blander meg bort i komiteens interne arbeidssystem, men etter anmodning fra formannen har jo Utenriksdepartementet gått over til å sende de såkalte rapportutdragene, altså ikke bare UD-informasjon, men også de såkalte fortrolige rapportutdrag, ikke bare til formannen og viseformannen, men til alle komiteemedlemmer. Og det som kommer i rapportutdragene, er det stoff som vi naturlig mener at alle komiteens medlemmer bør ha. At vi ved siden av det har fulgt den gamle skikken å holde komiteens formann særlig underrettet ved å sende endel ting ekstra over til ham, har jeg ansett nokså naturlig. Men jeg stadfester formannens forutsetning – det som kommer på den måten synes jeg nok han bør rådføre seg med departementet om hvis det skal gis en videre utbredelse.

Formannen: Men det ville vel vere naturleg at desse rapportutdrag, som eg set stor pris på, blei sende til den utvida utanrikskomiteen. Dei blir no bare sende til medlemene av den ordinære.

Utenriksminister Lyng: Det tror jeg ikke det er noe til hinder for at vi gjør.

Formannen: Då er vel dette interessante ordsiftet slutt. – Så har vi neste sak på kartet, det er utanriksministeren som vil orientere om besøket i Sovjet.

Utenriksminister Lyng: Da vil jeg med en gang si at jeg ikke har noe konkret problem å forelegge komiteen i denne sammenheng og ikke noen reaksjon å invitere til. Så hvis komiteen gjerne vil ha dette utsatt på grunn av det to timers lange møte nå, er det overhodet ingen skade skjedd, jeg kan ta det når som helst ved en annen anledning.

Formannen: Kva er komiteen sin reaksjon på det?

Stray: Vil det ta lang tid?

Utenriksminister Lyng: Det beror jo på hvor meget jeg skal gå i dybden.

Bratteli: Nettopp når det er slik som utenriksministeren sier, at det ikke er noen bestemte konkrete saker som skal legges fram, ville jeg foretrekke at utenriksministeren ikke var under tidspress, hva han kanskje ville føle hvis vi skulle fortsette nå, og at vi da heller får en orientering i et senere møte.

Utenriksminister Lyng: Jeg synes dette er så pass interessant stoff at jeg har ment at det ville være riktig å legge det frem, men jeg vil også si at hvis jeg likesom skal sitte og regne minuttene, kan det hende at det vil gå ut over fremstillingen.

Erling Petersen: Jeg vil støtte en utsettelse, for faktisk har vi fått det viktigste ved redegjørelsen – nemlig at den ikke inneholder noen konkret sak!

Statsråd Grieg Tidemand: Som formannen erindrer utsatte vi spørsmålet om Spesialkomiteen i NATO inntil utenriksministeren var kommet tilbake og hadde hatt sitt møte i Moskva, og det ville vel da være naturlig at man så de to sakene i sammenheng. Den saken må behandles relativt fort, det skal være møte i NATO 12. desember.

Formannen: Då måtte utanriksministeren kome tilbake hit nokså snart, men han skal jo på reise igjen.

Utenriksminister Lyng: Jeg kan det når som helst denne uken.

Statsråd Grieg Tidemand: Vi kan for NATO-møtets skyld godt vente til etter at utenriksministeren har vært ute.

Formannen: Då får vi se på det seinare. – Er det ikkje då naturleg at vi sender ut eit kommuniké, som ikkje seier noko større, men som likevel går ut på at spørsmål i samanheng med statsministermøtet i London er drøft i møte mellom statsministeren, utanriksministeren og den utvida utanriks- og konstitusjonskomiteen?

Braadland: Jo, jeg er enig, men det må være meget kort og ikke inneholde noen realitet.

Formannen: Eg er einig i det.

Møtet hevet kl. 11.00.

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

Møte onsdag 23. november 1966 kl. 9